
Ethiek in de ontmoeting – vakmanschap en ethische sensitiviteit hand in hand

TEKST EN FOTO'S: SASKIA BULTMAN-BEELE

'Er is een veld, voorbij concepten van goed en kwaad. Daar zal ik je tegenkomen.'

Rumi

Op een voor de tijd van het jaar warme herfst-dag, vond op zaterdag 11 oktober de eerste van twee Ethische Code-dagen plaats van Phoenix Opleidingen. We troffen elkaar in de wereldse huiskamer van het ooit Katholieke Conferentiehotel Kontakt der Continenten in Soesterberg. Op deze plek vol historie, omgeven door de natuur, stond voor de tweede keer in twee jaar tijd een hele dag in het teken van het onderzoek naar dilemma's die we vanuit ethisch perspectief tegenkomen in ons vak als begeleider.

Naast het wezenlijke inhoudelijke over het belang van ethische reflectie in ons werk en hoe we onze eigen bril schoonhouden, was de dag voor velen ook een reünie. Een feestje om mede-begeleiders, trainers, oud-deelnemers en andere betrokkenen te ontmoeten in een andere omgeving en toch onder de vleugels van Phoenix.

Ethische reflectie is echt iets anders dan mensen begeleiden. Dat illustreerde Morten Hjort tijdens de opening van de dag door ons te laten zien en ervaren hoe de leerfilosofie van Phoenix en de relationele ethiek kaders bieden en tegelijkertijd een leerweg zijn. Met humor én eerbied voor het grote verhaal verbond Morten, zoals we dat ook

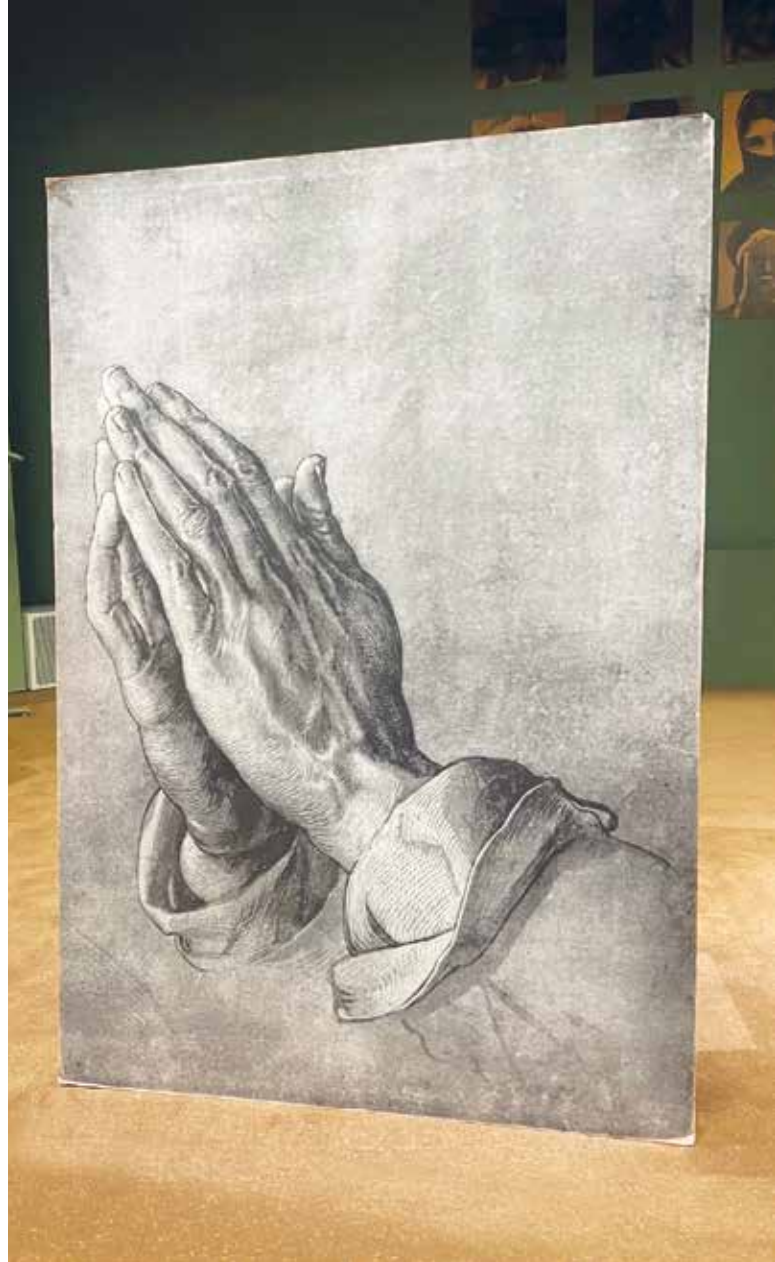
voorgespiegeld krijgen in de opleidingen bij Phoenix, het ambacht met elementen uit zijn persoonlijke verhaal waarin hij de uitgangspunten van Phoenix als kompas verweefde.

Eén lichtje is genoeg, dat lang genoeg kan branden om elkaar onze verhalen te vertellen en ze te verbinden aan de verhalen daaraan weer voorbij. Eén lichtje is genoeg.
– Wibe Veenbaas

Het meegebrachte schilderij van de biddende handen van Albrecht Dürer en het hartverscheurende verhaal erachter over hoe een ogenschijnlijk glashelder contract tussen twee broers door tussenkomst van het leven veranderde, ontroerde diep.

Morten vertaalde het beeld van de biddende handen naar het hier en nu door ons mee te nemen in een ChatGPT-gesprek tussen de twee handen. Het werd een ethisch gesprek tussen enerzijds de hand van godsdienstfilosoof Martin Buber, anderzijds die van de Griekse filosoof Socrates. Morten verrijkte zijn *prompt* aan ChatGPT met een persoonlijk voorbeeld van hoe dat gesprek tussen zijn 'Buber-hand' en 'Socrates-hand' zou kunnen klinken.

Onze linkerhand, ook wel de ontmoetingshand van Buber, vertelt over hoe we in relatie staan tot andere mensen. Als we die hand laten spreken, zijn we nieuwsgierig naar de velden van relaties. Om daar zicht op te krijgen, kan bijvoorbeeld een opstelling een dienende interventie zijn.

Albrecht Dürer, Betende Hände, 1508

Onze rechterhand, de hand van Socrates, is de hand die niet doceert maar bevraagt. Een hand die uitnodigt tot dialoog, tot het onder ogen zien van aannames en overtuigingen. Het is ook de hand die ons vermogen uitdrukt om tegenstellingen en spanningen in onszelf én in het contact met de ander te dragen en te verhelderen.

Dat resonantie daarbij een belangrijke rol speelt, werd aansprekend toegelicht en muzikaal omlijst door Mirjam Dirkx op de piano. Wat gebeurt er in die resonantie? En als de ene snaar de andere snaar aantrilt, wat is dan van jou en wat van de ander? Mirjam introduceerde daarvoor het minimalistisch werk *Für Alina* van de Estse componist Arvo Pärt. Ogenschijnlijk eenvoudig en tegelijkertijd

onvoorstelbaar ingewikkeld om met zo weinig tonen zoveel te zeggen. Op dat ene aangekondigde moment waarop het pedaal eraf ging, kon je in de zaal een speld horen vallen. Alsof we allemaal dat moment van complete helderheid, waarmee Pärt de eeuwigheid probeerde te vangen, konden inademen.

In de tijdelijkheid van onze aanwezigheid in de zaal nodigde Morten ons uit om vanuit resonantie met een mede-deelnemer een eigen Socrates-dilemma te onderzoeken, gebruikmakend van een Buberiaanse vraag. Een dilemma dat onmiddellijk confronteerde met de consequenties van professioneel handelen als ingang voor je eigen leren.

Dit alles bij elkaar zette de toon voor het uiteengaan in kleinere groepen voor de vijf verdiepende workshops, elk gewijd aan één van de uitgangspunten van Phoenix:

- Autonomie en de dans met schaamte en twijfel;
- Identiteit, de dans tussen ik en zelf;
- Heelheid, de dans tussen gebrokenheid en herstel;
- Integratie, de dans tussen binnen en buiten;
- Zingeving, de dans tussen dag en nacht.

De rest van de ochtend stond in het teken van reflectie op ethisch handelen in lastige situaties aan de hand van een waardenonderzoek. Welke waarden spelen een rol bij jou en bij de ander? Welke waarden komen in conflict met elkaar? Hoe kleuren ze jouw begeleiding als het gaat om het bevorderen van de uitgangspunten autonomie, identiteit, heelheid, integratie en zingeving? En wat zijn jouw valkuilen? Aan de hand van ervaringsoefeningen en uitwisseling verkenden we de mogelijkheden tot ethisch handelen. Waarna het al snel tijd was voor een smakvolle lunch met een wereldse twist.

In de middag bouwden we voort op de ochtend en verdiepten we eigen casuïstiek met een ethisch dilemma, ook aan de hand van een opstelling. Het geheel werd afgesloten met een uitgebreide borrel waarbij er nog gelegenheid was om met elkaar terug te kijken op de dag én in contact afscheid te nemen.

Op deze Ethische-Code-dag werd eens te meer duidelijk dat ethisch handelen vraagt om een innerlijke afstemming op waarden die voorbij het persoonlijke reiken. Erkenning van onze dilemma's houdt ons scherp in het verlangen naar het goede én opent perspectieven op het verhaal daaraan voorbij. In die zin blijven we leerling van het leven. Dan is het goed om te weten dat Phoenix deze leerweg ook ethisch faciliteert. Vanaf dit jaar zullen er op meerdere dagdelen bezinningsbijeenkomsten worden georganiseerd rondom ethiek in de praktijk. Alle deelnemers aan de ethische code krijgen hierover bericht.

Weet je welkom! 🌿